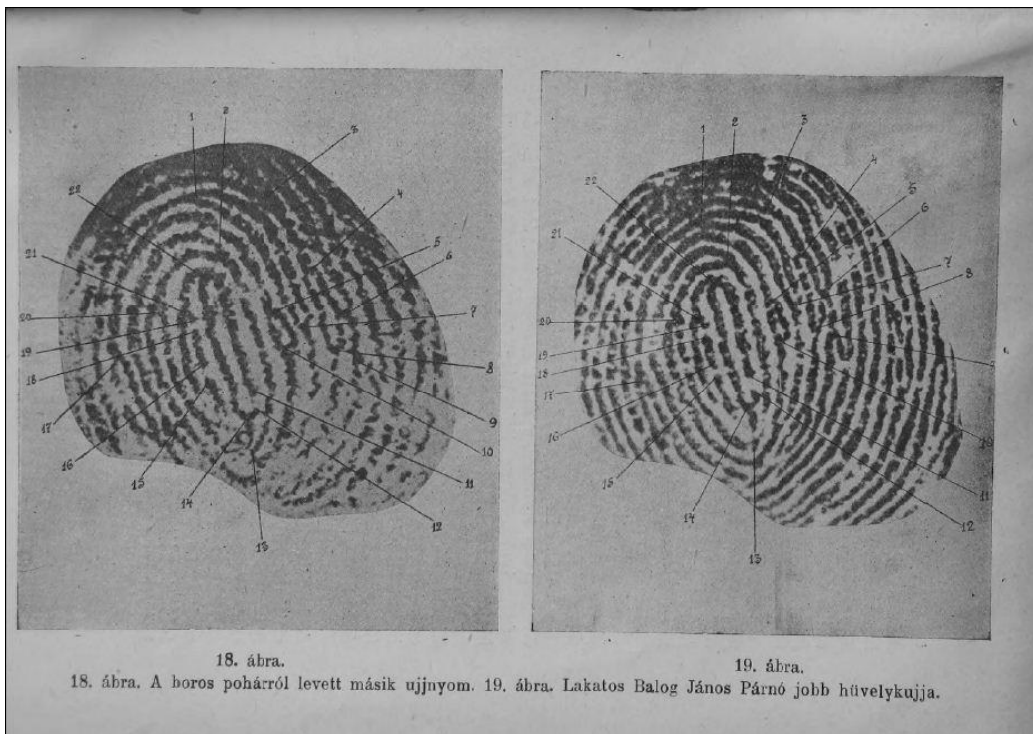

IBOLYA TIBOR

A daktiloszkópia és a dánosi rablógyilkosság

Budapest, 2012

IBOLYA TIBOR

A daktiloszkópia és a dánosi rablógyilkosság

Az ujj-és tenyérynnyomatok bűnügyi célú felhasználásával foglalkozó daktiloszkópia hazai bemutatását célzó kriminalisztikai profilú művek, vagy akár népszerűsítő cikkek szinte bizonyosan és visszatérően tartalmaznak két nevet. Az egyik egy személynév – dr. Pekáry Ferenc – rendőrkapitányé, aki a daktiloszkópia tudományát 1902.-ben Londonból hazahozta, a másik egy földrajzi név – Dános¹ – ahol 1907.-ben egy borzalmas négyes rablógyilkosság történt, amelynek vándorcigány elkövetőit az akkor már a budapesti rendőrkapitányságon alkalmazott daktiloszkópiának (is) köszönhetően sikerült felelősségre vonni.

Volt valaki azonban, akinek neve a nagyközönség számára ismeretlen és sajnos a kriminalisztika művelőinek többsége előtt is feledésbe merült, pedig az előbbi két nevet az ő munkássága köti össze. Dr. Gábor Béla volt az, aki a Pekáry által „felfedezett”² daktiloszkópiát Magyarországra adoptálta, elméleti munkáiban a szakma és a laikus közönség számára is sikeresen bemutatta, majd gyakorlati formába öntötte és a daktiloszkópia első törvényszéki szakértőjeként a dánosi bűnügyben adott szakértői véleményével hozzájárult ahhoz, hogy azt a bíróság vitathatatlanul a bizonyítékok közé emelhesse.

Hogyan is történt mindez?

A történet eleje, a daktiloszkópia Magyarországra kerüléséről aránylag jól ismert. A XIX. század utolsó harmadának legfontosabb kriminalisztikai megoldást váró problémája a bűnözők által használt álnevek miatt a személyazonosítás volt, éppen ezért a kriminalisták elsődleges feladatuknak egy megbízhatóan működő személyazonosítási rendszer megalkotását tartották. Ennek a jegyében született a kezdetben komoly eredményekkel kecsegtető Bertillon féle antropomorfia (bertillonage), majd nem sokkal később, a megnyugtató megoldást felmutatni tudó daktiloszkópia.

Az Alphonse Bertillon (1853-1914) francia kriminalista³ által kidolgozott és ezért róla elnevezett személyazonosítási módszer alapja annak felismerése volt, hogy az ember csontváza 20 éves kora után alig változik és méreteit olyan aránykombinációk jellemzik, amelyek egyedi sajátosságok. Ennek alapján dolgozta ki mérési módszerét, mely az emberi test 11 változtathatatlan és könnyen mérhető sajátosságán – pl. testmagasság, fej hosszúsága, szélessége, kiterjesztett karok hossza stb. – és 7 szem színen alapult. A módszert a párizsi rendőrség 1882-ben vezette be, de aránylag hamar kiderültek a rendszer hátrányai; drága volt és az adatok gyűltével egyre nehezkesebbé és megbízhatatlanabbá vált a használata. Ennek

---

¹ Ma Dánszentmiklós. Nem keverendő össze az Erdélyben, Maros megyében lévő Dános községgel.

² Egy korábbi munkámban már megkérdőjeleztem azt, hogy dr. Pekáry Ferenc Londonban „csodálkozott rá” a daktiloszkópiára, hisz arról korábban már akár magyarul is olvasható. Lásd *IBOLYA Tibor: Az első magyar kriminalisztikai tankönyv és szerzője*. Ügyészek Lapja 2012. évi 2. szám <http://ibolyatibor.atw.hu/Sajat/24.pdf>

³ Bertillon „kriminalisztikai polihisztor” volt. A személyazonosításon kívül komoly érdemei vannak a kriminalisztikai fényképezés, különösen a helyszíni fényképek elkészítése vonatkozásában, de írásvizsgálattal is foglalkozott. Ez utóbbit igaz kevés sikerrel, a németek javára végzett kémkedéssel vádolt Dreyfuss kapitány ügyében utóbb tévesnek bizonyult írásszakértői véleményt adott.

ellenére a budapesti rendőrkapitányság is tervezte a bevezetését olyannyira, hogy dr. H. Arányi Taksony le is fordította Alphonse Bertillon témával foglalkozó könyveit, sőt a bűnügyi osztály vezetőjével felkeresték Bertillont Párizsban, hogy a módszer budapesti bevezetéséről tárgyaljanak. Rudnay Béla budapesti főkapitány utasítására Gárdonyi Viktor detektív el is végezte a párizsi Bertillon iskolát, úgy volt, hogy a felállítandó új ügyosztálynak ő lesz a vezetője.⁴

Dr. Pekáry Ferenc, mint kerületi rendőrkapitány, 1902-ben szabadságát – június 24. napjától július 2. napjáig – Londonban töltötte rokonánál dr. Duka Tivadarnál,⁵ aki nyugalmazott katonaoorvosként állandóan a brit fővárosban élt és ő kalauzolta és mutatta be a londoni rendőrségen is a magyar vendéget. Hazaérkezése után írta meg Pekáry azt a jelentést, amely alapja lett a daktiloszkópia hazai tanulmányozásának. Ennek a jelentésnek az eredeti példánya tudtommal elveszett, azonban dr. Dorning Henrik főkapitány-helyettes, aki Pekáry „pártfogoltja” volt, 1934-ben írt cikkében⁶ azt állította, hogy Pekáry hagyatékából hozzákerült a jelentés eredeti fogalmazványa, amelynek a bűnügyi nyilvántartásról szóló része az alábbiakat tartalmazta:

„A nyomozó osztály három főnökének egyikétől Percy Neame úrtól vettem a következő felvilágosítást: A rovottmultú egyének nyilvántartására a londoni rendőrség is a Bertillon-féle rendszer szerinti nyilvántartást alkalmazta, azonban a Bertillon-rendszerrel egy év óta teljesen és végleg felhagyott, mert azt nagyon komplikáltak, drágának és mégis nem egészen megbízhatónak találta. Ehelyett egy másik rendszert alkalmaznak, amely egyszerűbb, olcsóbb, sokkal inkább megbízható és sikeresebb. Az új rendszer szerint mérés tárgyát kizárólag csakis a 10 kézujjnak lenyomata képezi.

Az új rendszert az angolok Kelet-Indiából vették át, ahol a végrendeletek és okiratok hamisításai napirenden lévén, Kelet-Indiának külön törvényhozása már régebben törvény által kötelezte a végrendeleti és más tanúkat, hogy aláírásaik mellé jobbkezüik hüvelykujjának lenyomatát is helyezték rá.

Ebből fejlődött ki a jelenleg Angliában használatban lévő és tudományos alapon kidolgozott nyilvántartási rendszer. Az új rendszer megértésére beszereztem az angolok által használt E.R.Henry C.S.J. londoni nyugalmazott rendőrfőnökhelyettes által szerkesztett „Classification and Uses of Fingerprints” c. munkát. Beszereztem továbbá az ujjlenyomatoknál a londoni rendőrség által használt blankettákat, a nyomdásztentát, a tentának valamely tetszésszerű fémlemezre (réz vagy bádóg) szétmázolására alkalmas eszközt, valamint a lenyomat leolvasásához a londoni rendőrség által használt nagyítóüveg egy példányát.

A nyomozó osztály főnöke nekem azt mondta, , hogy a londoni rendőrség ezzel a rendszerrel sokkal több eredményre jutott, mint a Bertillon rendszerrel. Az új rendszerű nyilvántartás az

⁴ Harmincéves a magyar daktiloszkópia. A Magyar Detektív. 1932. évi 13. szám

⁵ Dr. Duka Tivadar (1825-1908) 1848-49-es honvédtiszt, Görgey Artúr hadsegédje, neves kelet kutató, Körösi Csoma Sándor munkásságának kutatója és első életrajz írója volt, neki illetve önzetlenségének köszönheti többek között az MTA a Csoma gyűjteményét. <http://www.matud.iif.hu/2010/01/05.htm> ill. <http://terebeess.hu/keletkultinfo/lexikon/duka.html>

⁶ Dr. DORNING Henrik: A magyar daktiloszkópia ősapja. A Magyar Detektív. 1934. évi 10. (185) szám

arcképnyilvántartásnál is annyiban jobb, amennyiben előbbinél az arcvonások az idő folyamán változnak, ellenben az utóbbinál a kézujjak bőrrecéinek alakja, száma, növése, egymáshoz viszonya és elhelyezkedése a csecsemőkortól az aggkorig nem változik. Az új rendszer pontos elsajátításához mindenképp szükséges a fentemlített „Classification stb.” című munka pontos betanulása és azután egy-két havi gyakorlat, egyébként a szisztéma bevezetése könnyű, azt mindenki megtanulhatja és az ujjnyomatlapok rendszeres osztályozására is megvan már kialakult gyakorlat.”

Rudnay Béla főkapitány érdeme, hogy az úti jelentés elolvasása után megértette a daktiloszkópia jelentőségét a személyazonosításban és elrendelte annak tanulmányozását. Henry könyvét - melyet azóta is a daktiloszkópia klasszikus műveként tartanak számon – dr. H. Arányi Taksony fordította le, majd ez alapján kezdődött meg a gyakorlati tapasztalatok gyűjtése és a daktiloszkópia bevezetése a budapesti rendőrkapitányságon 1904-től. A gyakorlati munkába is bekapcsolódó dr. Gábor Béla rendőrségi segédfogalmazó mindent megtett azért, hogy az új személyazonosítási módszert a szakmával megismertesse, így pl. 1905. február 25-én a Magyar Jogász Egylet teljes ülésén előadást tartott „*A dactyloscopia rendszere*” címmel, melyet később nyomtatásban is kiadtak.⁷ A gyűlt tapasztalatok alapján írta meg és adta ki még 1905-ben a daktiloszkópia első hazai szakkönyvét dr. H. Arányi Taksony rendőrségi tanácsossal közösen, amely már teljes egészében a magyar gyakorlatra épült.⁸

A daktiloszkópia Magyarországra kerülésével kapcsolatban tehát nincsenek fehér foltok a kriminalisztika történetben, ugyanez nem mondható el azonban első (?) hazai bűnügyi célú alkalmazásával – a dánosi rablógyilkosság helyszínén talált ujjnyom vizsgálatával – kapcsolatban. 1907. július 19-én éjjel Dánoson (ma Dánszentmiklós) egy cigánykaraván tagjai bestiális módon meggyilkolták Szarvas István csárdatulajdonost és családját, valamint egy odatévedt kocsist. Az áldozatok egyikét a csárdatulajdonos 17 éves nevelt lányát a meggyilkolása előtt meg is erőszakolták az elvetemült tettesek, majd felgyújtották a csárdát. A dánosi bűntény állandó hivatkozási alap a magyar daktiloszkópiában, ugyanakkor az eset tulajdonképpen nincs a magyar kriminalisztika történet által tudományosan feldolgozva, ami pedig az ügyről a kriminalisztikai szakirodalomban olvasható, ellentmondásos és kérdéseket vet fel. Pl. az ominózus véres (?) ujjlenyomat tekintetében – mostanáig – az is feledésbe merült, hogy azt pontosan honnan is rögzítették, illetve az kitől származott. Így a rögzítés helyeként három különböző hely is olvasható; pohár, borosüveg illetve a helyszín közelében talált „véres balta”. Ez utóbbiról ír pl. a 60 éves rendőrséget bemutató mű,⁹ Nemes Sándor detektív főfelügyelő,¹⁰ majd hatvan évvel később a kétkötetes kriminalisztika monográfia¹¹ és a

⁷ DR. GÁBOR Béla: *A dactyloscopia rendszere*. Magyar Jogászegyleti Értekezések. 253. szám. Budapest, 1906. Az előadást dr. Vámbéry Rusztem vezette fel és hozzászólott Rudnay Béla rendőrkapitány is, amelynek így utóbb az érdekessége az, hogy felszólalásában név szerint elismeréssel szólt azokról a tisztviselőkről, akik a daktiloszkópia körül „évek óta ügyködtek” és itt nem említette meg Pekáryt...

⁸ DR. GÁBOR Béla-DR. H. ARÁNYI Taksony: *Dactyloscopia*. A személy kilétének megállapítása az ujjak lenyomata alapján. Országos Központi Nyomda Részvénytársaság. Budapest, 1905. A könyvből 1906-ban kiadtak egy „rövid, népszerű” kiadást is „Az ujjnyomatrendszer” címmel.

⁹ BORBÉLY Zoltán-DR. KAPY Dezső (szerk.): *A 60 éves magyar rendőrség 1881-1941*. Halász Irodalmi és Könyvkiadó Vállalat. Budapest, 1942. 322-323. old.

¹⁰ NEMES Sándor: *Gyakorlati nyomozás*. Griff Könyvkiadó kiadása Budapest 1944. 330. old.

magyar daktiloszkópia százéves évfordulóját ünneplő kiadvány¹² is, azt állítva, hogy a baltán megtalált véres ujjnyom a szakértői vizsgálat szerint Kolompár Balog Tuta „cigányvajda” ujjnyomának bizonyult.¹³ Más munkák szerint a boros üvegről vagy pohárról rögzített ujjnyom Lakatos Balog János (Sztójka Párnó) ujjlenyomata volt.

A különböző verziók és ellentmondások annál is inkább érthetetlenek – egyben a fenti művek íróira és szerkesztőire nem túl hízogók – mert rendelkezésünkre áll több forrásból is az az eredeti daktiloszkópiai szakértői vélemény, amelyet dr. Gábor Béla 1908. május 11. napján adott elő a tárgyaláson. A szakértői véleményt két részben – az első részt még a tárgyalás befejezése előtt közölve – 1908. május 24. illetve május 31. napján lehozta a „Közbiztonság” című rendészeti tárgyú folyóirat. 1912-ben pedig megjelent egy olyan szakkönyv,¹⁴ amelyet szintén a dánosi rablógyilkosság vizsgálatának egyik főszereplője, dr. Gábor Béla írt, és amelyben szerepel az általa a dánosi ügyben adott daktiloszkópiai szakvélemény.

A 96 oldalas, fényképekkel illusztrált könyv bevezetőjében az akkor már rendőrkapitány és királyi törvényszéki szakértő szerző megemlíti, hogy a daktiloszkópiai nyilvántartás bevezetése óta évente 470 álnevet használó visszaeső tettest sikerült kiszűrni, továbbá körülbelül 200 előadást tartott¹⁵ a daktiloszkópiáról az „ország minden részében”, ennek ellenére a hatóságok részéről még mindig idegenkedés tapasztalható a módszert illetően. Különösen mint a nyomozás eszközét nem sikerült a daktiloszkópiát elfogadtatni ezért könyvével ezt a célt tűzte ki célul.

Dr. Gábor Béla műve komplett összefoglalást ad arról, amit akkoriban a daktiloszkópia nyomozási és bizonyítékként történő felhasználásáról tudni lehetett. A könyv 82-90. oldalán szerepel a dánosi ügyben adott szakvéleménye, mint a bizonyíték bíróság előtti felhasználásának jellemző példája. Az alábbiakban közölt szakvélemény minden eddig vitatott kérdésre választ ad. A „Közbiztonság” című folyóiratban illetve a könyvben közölt szakértői véleményben kisebb eltérések vannak, ezek azonban egymással nem állnak ellentmondásban. Ahol az eltérésnek jelentősége van, ott a korábban megjelent szöveget eredetinek elfogadva azt közlöm és zárójelben vastagítva az attól eltérő második verziót. A szakvéleményt páratlan kriminalisztika és eljárásjog történeti jelentősége miatt teljes egészében, a felhasznált képekkel együtt adom közre és jegyzetekkel egészítem ki.

---

¹¹ BÓCZ Endre (szerk.): Kriminálisztika I-II. BM Könyvkiadó 2004. 384.old.

¹² ROMANEK-SOLYMOSINÉ-TAUSZIK: Daktiloszkópia 1904-2004. 100 éves a daktiloszkópia Magyarországon. BM Kiadó, 2004 24-25. old.

¹³ Rózsa György 2004-ben készült dokumentumfilmje (Magyar első – Az első magyar ujjlenyomat) melyet később könyv alakban is kiadtak ugyanezt – mint látni fogjuk valótlan – változatot tartalmazta.

¹⁴ Dr. GÁBOR Béla: Ujjnyom a bűncselekmény helyszínén. A helyszíni ujjnyomoknak a nyomozásban és a vizsgálatban való felhasználásának tankönyve. Budapest, 1912. Radó Izor Nyomdai Müintézete.

¹⁵ Dr. Gábor Béla írta továbbá a Révai Nagy Lexikona V. kötetének (1912) „Daktiloszkópia” szócikkét is. A szócikkhez fényképes táblát mellékeltek, amelyen szerepel egy poharat ábrázoló kép a következő képaláírással: „A büntettes ujjainak láthatóvá tett nyomai a helyszínen talált poháron”. A kép szerepel dr. Gábor Béla könyvében is, és szinte bizonyosan a Dánoson talált ominózus poharat ábrázolja.

Tekintetes királyi Törvényszék, mint Esküdtbíróság!

A dánosi gyilkosság színhelyén a csárda helyiségében tartott szemle¹⁶ alkalmával az eljáró királyi ügyész az egyik asztalon 2 darab borosüveget, 2 darab úgynevezett spritzeres poharat, 3 darab boros poharat talált. Azon feltevésből indulva ki, hogy ezen üvegeket a tettesek használták és így nincsen kizárva, hogy azokon esetleg láthatatlanul rajta vannak a tettesek ujjnyomai, hozzám juttatta.¹⁷

Később részletezni fogom az eljárást, amelynek során megállapítottam, hogy az üvegeken tényleg vannak izzadt vagy zsíros ujjaktól származó nyomok, melyek közül kettő olyan, hogy segélyükkel bármikor kétségtelenül megállapítható lesz, hogy a gyanúba vett egyének közül kinek ujjairól való, tehát ki használta ezeket az üvegeket. Vizsgálatom ezen eredményéről jelentést téve, megfelelő intézkedés folytán majdnem mindenütt, ahol cigányokat fogtak el, azoknak ujjairól festékes ujjlenyomatokat készítettek és azokat az üvegeken talált nyomokkal való összehasonlítás céljából hozzám küldöttek.

Megjegyzem, hogy a különböző helyeken a cigányokkal való ujjlenyomat felvétel semmi nehézségbe nem ütközött, mert az igazságügyi kormány intézkedése folytán ma már minden kir. ügyészségnél vannak olyan közegek, akik ujjnyomatok készítésére, illetve felvételére be vannak tanítva.

Az üvegeken talált nyomoknak és a beküldött ujjnyomatoknak az összehasonlítása eleinte eredménytelen volt. Összesen 227 (427) cigányról illetve azok ujjairól kaptam lenyomatokat, közöttük az itt letartóztatva lévő cigányokról is, de ezen nyomatok egyike sem felelt meg az üvegeken lévő nyomoknak.

Szeptember 14-én az egri királyi ügyészség többek között egy ott lopás miatt letartóztatva lévő cigányról vett ujjnyomatokat küldött be.¹⁸ Ezen nyomatok között két olyan nyomatot találtam, amely az üvegemüeken lévő két nyommal tökéletesen megegyezett.

Méltóságos Elnök úr, Tekintetes Esküdtszék!

Habár külföldön a törvényszéki gyakorlat már véglegesen akceptálta az ujjnyomot, mint bizonyítékot, habár Magyarországon is vannak már esetek (már 14 esetben¹⁹) a törvényszék és esküdtszék mint döntő bizonyítékot fogadta el,²⁰ mégis az a körülmény, hogy hazánkban az ujjnyomot tárgyaló tan az u. n. dactyloscopia igazságai még nem eléggé jutottak a köztudatba és azokat csak kevesen ismerik, szükségessé teszi, hogy e tannak lényegét és azt a tulajdonságát, hogy állításainak, mint igazságoknak, feltétlen bizonyító ereje van, némi magyarázattal megvilágítsam.

¹⁶ A helyszíni vizsgálatot dr. Publik Ernő alügyész a Pestvidéki Királyi Ügyészség helyettes vezetője, dr. Magyarossy Géza járásbíró a Monori Járásbíróság vizsgálóbírája, Fülöp László jegyző, továbbá dr. Andreánszky Jenő és dr. Szikszay Sándor törvényszéki orvosok folytatták le. A helyszínt a szemlebizottság kérésére Navratil László a monori csendőrség parancsnoka biztosította csendőreivel.

¹⁷ Publik Ernő erről így nyilatkozott a Budapesti Hírlapnak (1907. július 23.): „(...) A tettesek számát ötre-hattra becsülöm. Ezt igazolja az, hogy az ivóterem asztalán két félliteres üveget, három poharat, két spritzeres poharat, mindegyiket félig borral, öt zsemlyét és három üveg szódavizet találtunk. Az egyik félliteres üvegen tisztán látszik a tettesek egyikének ujjlenyomata. Ezt az üveget selyempapírba burkoltam, magammal hoztam s ma délelőtt már átadtam a főkapitányság daktiloszkópiai osztályának, ujjlenyomat készítés céljából.”

¹⁸ Az ügy elsőrendű vádlottját Lakatos Balog Jánost (Sztójka Párnó) 1907. szeptember 9-én másodmagával fogták el Eger közelében. Ekkorra már egyébként „körözőlevelet” bocsátott ki vele szemben dr. Aczél Nándor a Pestvidéki Királyi Törvényszék vizsgálóbírája a rablógyilkosságban játszott szerepe miatt.

¹⁹ A 14 eset valószínűen a könyv megjelenésének idejére – tehát 1912-re – vonatkozik.

²⁰ A dánosi esetet a szakirodalom a magyar daktiloszkópia első bünyügyi célú felhasználásaként szokta emlegetni. A fentiek alapján egyértelműen bebizonyosodott, hogy az ujjlenyomatot már a dánosi büntényt megelőzően is felhasználták bizonyítékként a bíróság előtt!

Dactyloscopia címén összefoglaljuk mindazokat az eljárásokat, amelyek az ujjak felső ízületiének belső oldalát, az úgynevezett ujjpárnákat fedő bőr ráncszerű vagy recézett felületét vizsgálva, ezen ráncok vagy recék alakulataiból az ember személyazonosságára következtetnek. Megfigyelve az ujjak felső ízületén a bőr felületét, könnyen észrevehető, hogy az rovátkás, amennyiben ráncszerűen kiemelkedő „fodrok” s ennek megfelelő barázdák borítják. A fodrok célja ismeretlen és azokon nagyítóval csupán annyi konstatálható, hogy apró lukacsokkal van borítva, mely lukacsok a bőrháncsok között elhelyezett izzadság — mirigyek váladékának kivezetésére szolgálnak.

Már magán így a bőrfelületen figyelve a fodrok útját vagy pályáját, észrevehető, hogy a fodrok nem valami összevisszaságban borítják be a bőrfelületet, hanem egy részük párhuzamosan haladva egymás mellett, bizonyos ábrát látszanak képezni, másik pedig szintén párhuzamosan húzódva egymás mellett, ezen ábrának háttéréül szolgálnak. E megfigyelések sokkal világosabb képet adnak azonban a bőrfodrok ezen képződéséről, ha nem magán az ujjakon eszközöztetnek, hanem az ujjak lenyomatán. Ha valaki ujjai felső ízületiének belső tenyérfelőli oldalát egy nyomdafestékkal bevont lemezre, majd fehér papírlapra nyomja, az utóbbin meg kapja lenyomatát, mi semmi egyéb, mint az ujj bőrfelületét különböző ábrák alakjában elborító bőrfodrok s ennek megfelelő barázdák pontos reprodukciója, - rajza.

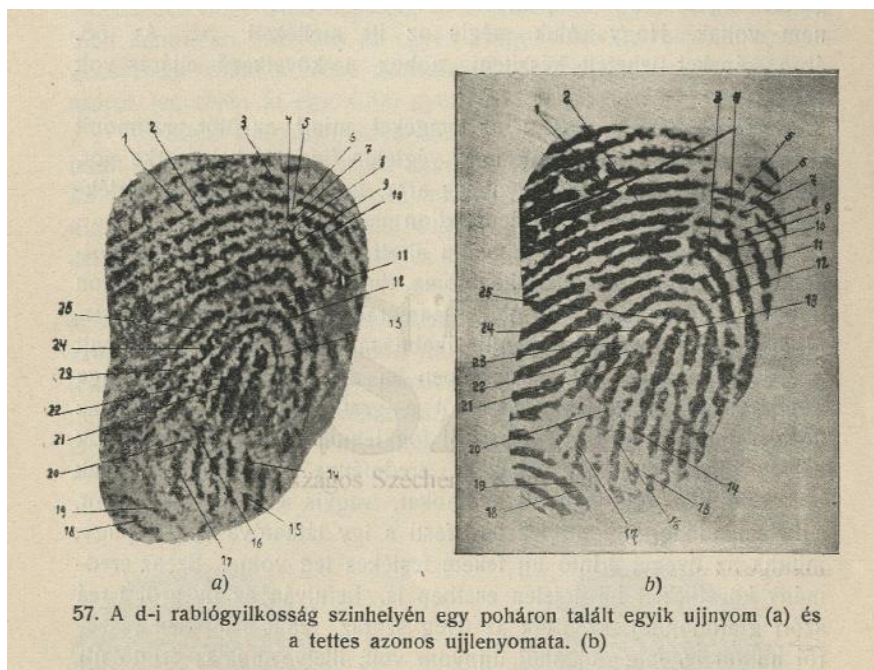
Mint említém, a *dactyloscopia* a bőrfodrok ezen alakulásából vagyis a bőrrajzokból az ember személyazonosságára következtet. Vajon mit akar ezzel elérni? Először azt, hogy az ítélő bíróság előtt senki se tagadhassa el nevét oly célból, hogy ezzel előéletét leplezze. Másodszor azt, hogy a bűncselekmények színhelyén a büntettek által gyakran hátrahagyott ujjnyomokkal segítségére legyen a nyomozásnak és az ítélőbíróságnak, rámutatván a tettesre, vagy ha azok többen voltak, a tettesek közül azokra, akik ujjaik nyomát a bűncselekmény színhelyének valamely tárgyán hátrahagyták.

Ami az első esetet illeti, jól ismert dolog, hogy mintegy 30 év óta amióta t. i. a könnyű közlekedési eszközök a büntetteknek egy sajátos klassziszt, a nemzetközi és a helyről-helyre szökő büntetteket teremtették, a bíróságok ítéleteit a személyazonosság vagyis a büntettes kilétének megállapítása körüli nehézségek folytonosan az igazságtalanság veszélyével fenyegették. A megrögzött, vagy mint nevezni szokás, az „üzletszerű” büntettek valahányszor bíró elé kerültek, hamis nevet mondtak be, jól tudva, hogy így a múltban viselt dolgaikra sohasem jöhetnek rá és ők élvezni fogják a büntetlen előélet enyhítő paragrafusait. Hogy a büntettek ezen a bíróság megtévesztésére irányzott törekvése mily gyakori, tehát ennek megakadályozására mennyire szükség van, annak dokumentálására szolgáljon az, hogy az utolsó évben 409 esetben jelentettem a bíróságoknak, hogy az oda kísért büntettes hamis nevet használt, tehát 409 esetben volt megakadályozva, hogy rovott előéletű tettes, mint büntetlen előéletű ember, meg nem érdemelt enyhén büntetessék meg. Különböző akadályokat, melyekkel nemcsak a bíróságoknak, de a közigazgatási hatóságoknak, sőt a katonai hatóságoknak is meg kell küzdenie, élénken megvilágítják azon akadályok, melyek a cigány-ügynek rendezését, főleg a személyazonosság szempontjából késleltetik. Ezen akadályok abban nyilvánulnak, hogy alig van 15 olyan név, melyet a cigányok vezetéknevül használnak, így alig van más nevű, mint Lakatos, Kolompár, Stojka, Balog, Kovács, Rafael, stb. és ezeket a neveket is, a veszély mérvéhez képest, állandóan csereberélik.

Bár a *dactyloscopia* súlypontja tulajdonképpen a személyazonosság megállapításának ezen első esetén nyugszik, a figyelmet kímélendő, mellőzöm azon eljárásnak ismertetését, amelynek segítségével a *dactyloscopia* a hamis név használatát lehetetlenné teszi. Csak azon szükséges tudnivalókat kívánom a *dactyloscopia* ezen köréből kiemelni, amelyek figyelembe vétele

szükséges ahhoz, hogy állításait igazságoknak, tehát feltétlen bizonyosságúaknak tekintsük s így a bűncselekmény helyszínén talált ujjnyomot, mint jelen esetben is, feltétlen bizonyító erővel ruházhassuk fel.

Említettem, hogy a bőrfelületen a bőrfodrok bizonyos rajzot mutatnak. Így a mellékelt 57. ábra b) jelzésű képen a 22-vel jelölt vonalat útjában kísérve, azt látjuk, hogy az a kép szélétől elindulva, körülbelül a kép közepéig hatol s ott a 25. számú pontnál többé-kevésbé kerekén visszagörbül. A 22-es vonal e pályáján belül a 13. pontnál egy vonalnak a végét látjuk, mely vonal aláhúzódva, két ágra oszlik. A 22-es vonal pályának külső oldalán vele többé-kevésbé párhuzamosan haladva szintén vonalakat látunk, melyek egy része azonban a kép közepén már nem görbül vissza, hanem egyik hullámszerű módon a kép tulsó végéig hatol, másik megszakad avagy kettéválik vagy egy szomszédjába torkollik. A vonalak ezen alakulásukkal az ujjnyomatoknak egy fajtáját képezik.

Ezen fajtán belül az alakulás azonban többféle lehet. Így vannak olyan bőrfodor rajzok hol a 22-es vonal pályáját nem egykét, hanem az eddigi gyakorlatban előfordult legtöbb 26 fodor követi. Vannak azután olyan rajzok melyeknél az úgynevezett mag, vagyis ez esetben a 22-es vonal által körülvevett 13. számú vonal nem egymagában áll, hanem 2—5 egyenes vonalat foglal magában.

Terjedelmességénél fogva mellőzni vagyok kénytelen e részletes leírását annak, hogy a bőrfodor rajzok, vagyis ujjnyomatok miképpen és hányféleképpen alakulnak s csupán annak megjegyzésére kérem szíves figyelmüket, hogy az eddigi, a főkapitányságon folytatott gyakorlat, mely 23.000 emberről felvett 230.000 nyomatot vizsgált meg a különböző nyomatoknak 2570 fajtáját különböztette meg (**hogy a különböző nyomatoknak 9 fajtáját különböztetjük meg.**)

Ezeket kellett előrebecsátanom, hogy a következőkben a dánosi üvegeken talált nyomokat a dactyloscopia igazságai alapján mint bizonyítékokat mutathassam be.

A dánosi üvegeken a nyomok a kéz természetes zsirosságától származnak. Természetes tehát, hogy majdnem teljes szintelenségüknél fogva, azok az üvegeken csupán sejthetők, de láthatók nem voltak. Hogy róluk mégis az itt mellékelt I. és II. számú képeket²¹ lehetett készíteni, ahhoz a következő eljárás volt szükséges:

Mikor kézhez vettem az üvegeket, mind az ötöt²² grafimonit porral szórtam tele. A grafimonit végtelen finom feketeszürke por, mely finomságánál fogva alkalmas arra, hogy a legkisebb mértékben is ragadós felületbe beleragadjon.

Az üvegre nézve az a gyanú állott fenn, hogy azokat a gyilkosok használták s így ujjaik nyoma, habár láthatatlanul, azokon minden valószínűség szerint visszamaradt. Ezek a nyomok zsirrészecskékből állván, feltétlenül alkalmasak arra, hogy a grafimonit por belé tapadjon; következésképpen ha egy fújással vagy gyenge törléssel eltávolítom az üvegekről a grafimonit port, az csak az üveg száraz, illetve tiszta részeiről fog lehullani, míg az ujjnyomok helyén megmarad. Mi ennek az eredménye? Az, hogy az ujjak bőrfodrai által hátrahagyott nyomokat, vagyis a bőrfodrok rajzait, a beletapadó grafimonit feketére festi s így láthatóvá teszi, éppúgy, mintha az üveget érintő ujj fekete festékes lett volna. Ez az eredmény következett be a jelen esetben is. Lefújván az üvegről a reá szórt grafimonitot, az csak az üveg száraz, tehát érintetlen részéről hullott le, míg ott, ahol ujjnyom volt, illetve ahol az érintő ujj bőrfodrai az üvegekhez tapadtak, megragadt és azt megfestve, a bőrfodor rajzokat láthatóvá tette.

Az üvegeken ezen preparáció után több nyom volt látható, ezek közül azonban csak kettő volt olyan, mely a jövőre nyomozásra alkalmasnak látszott; a többit, sajnos, eltörölték az üvegek szállításánál.

Nem volt azonban elégséges a nyomokat így csak láthatóvá tenni. A grafimonittal megfestett nyomok ugyanis üvegen lévén nem vizsgálhatók azzal a pontossággal, melyet a dactyloscopia szabályai és az elérhető eredmények fontossága megkövetelnek, valamint mindig nagy a veszély, hogy a nyomok letörlődnek.

Éppen ezért szükséges volt azokat valamiképpen lefényképezni s ezáltal rögzíteni, továbbá bizonyos nagyságra megnagyítani. A fényképezésnél előre is lehetett számítani arra a fizikai körülményre, hogy az ujjnyomok domború felületen lévén a fényképezés pedig egy egyenes síkba vetvén képüket, ezáltal hossz méreteiket némileg megfogja változtatni.

A fényképezés a rendes eljárással történt, mégis azzal a különbséggel, hogy nem napvilág mellett, hanem egy teljesen elsötétített kamrában, melyben az egyes üvegek illetve nyomok megvilágítását egy külön e célra berendezett condensator végezte, háromszoros lencsés át egy 4000 gyertyafényű²³ fénycsóvát vetve rájuk.

Röviden elmondva, ezek voltak a teendők, míg az üvegeken talált nyomokat a bemutatott képeken szemléltetővé sikerült tenni. És most legyen szabad annak bizonyításába fognom, mely az eddig elmondottaknak egyedüli célja, hogy t. i. az üvegeken talált két nyom Lakatos Balog János jobb hüvelyk és mutatóujjáról származik.

A dactyloscopia midőn megállapítja, hogy a bűncselekmény színhelyén talált nyom kinek a kezétől származik, épp úgy személyazonosságot állapít meg, mint mikor az álnevet használ

²¹ A közölt képek a könyvből származnak ezért eltérő a számozásuk.

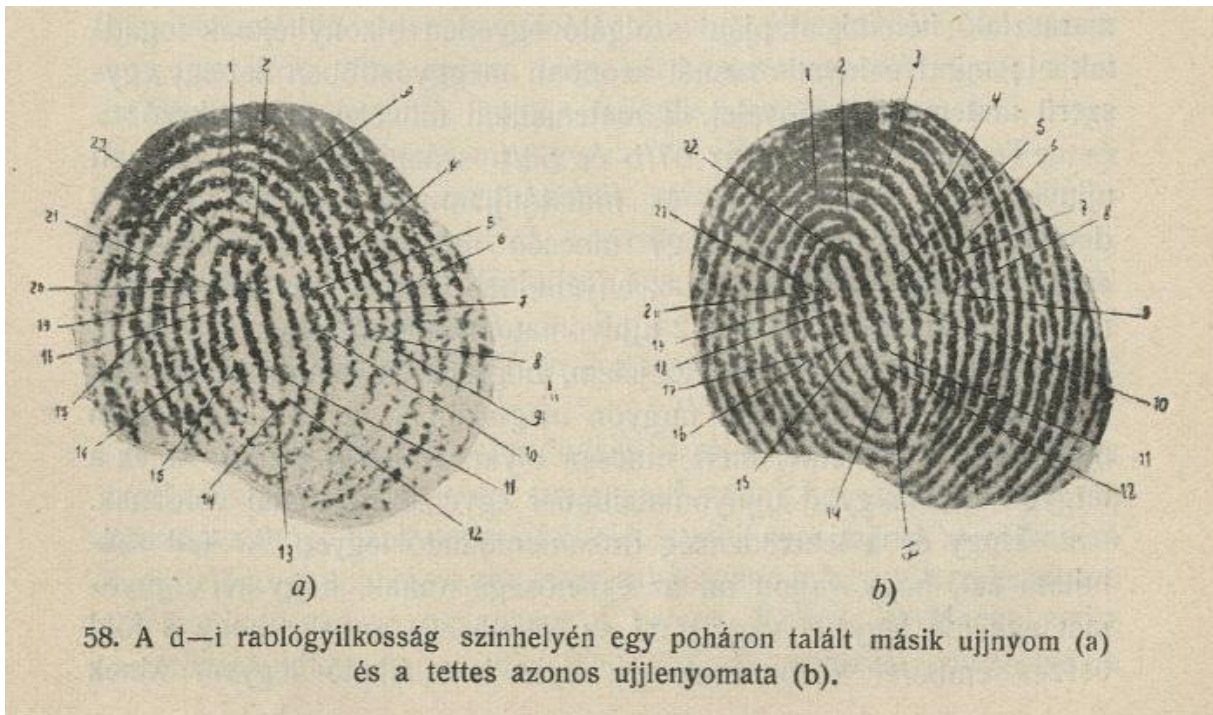
²² Gábor Béla „üvegek” alatt azok anyagát érti, a fogalmazásból kiderül, hogy az üvegek alatt a poharakról beszél.

²³ A fényerősség mértékegysége az SI mértékrendszerben a kandela lásd candle (eng) gyertya.

büntettest leleplezi és igazi nevét szemébe mondja. A személyazonosság ugyanis a jelen esetről abban áll, hogy Lakatos Balog János azonos személy azok egyikével, kik a dánosi csárdában jelen voltak, azonos pedig azért, mert a hüvelyk- és mutatóujjának nyomata tökéletesen egyenlő azüvegen talált nyommal.

Nagyon természetes, hogy ezen kijelentéssel szemben rögtön azon nézet merül fel, hogy ez az azonosság csak akkor volna lehetséges, ha minden embernek más-más ujjnyomára volna, tehát az összetévesztés ki volna zárva. Nos ez tényleg így van. Habár a dánosi gyilkossággal az embereknek csak egy bizonyos köre lehet gyanúsítva s így az összehasonlítást elegendő volna az emberek ezen kisebb körére kiterjeszteni, mégis a feltétlen bizonyosság dokumentálására az összehasonlítás alapjául a földön létező összes embereket számba veszem, azt mondva, hogy a föld 1500,000.000 lakója között nincsen két olyan ember, kinek egyenlő ujjnyomatai volnának és az ujjnyomat minden egyes embernek annyira egyéni sajátja, hogy annak kizárólagos ismertetőjelét képezi, mely őt minden egyes embertársától szigorúan megkülönböztetővé teszi.

Azt mondom, hogy két egyforma ujjnyomattal bíró ember nincsen a világon. Ezen állítás igazolására hivatkoznom lehetne az orvosi vizsgálatok egész sorozatára, melyeket ez irányban különösen Angliában eszközöltek; hivatkoznom lehetne azon körülményre, hogy a dactyloscopia az egész világ művelt nemzeteinél be lett vezetve, már jó néhány millió ember ujjnyomatait végig vizsgálták, de két egyenlőt sehol nem találtak; hivatkoznom lehetne végül a bécsi, berlini, drezdai, londoni bíróságok és legutóbb a csíkszeredai törvényszék mint esküdtbíróság állásfoglalására (a külföldi és a magyar bíróságok állásfoglalására), midőn egy-egy ujjnyomot marasztaló ítéletük alapjául szolgáló egyetlen bizonyítéknak fogadtak el; mind e hivatkozásnál azonban meggyőzőbben hat egy egyszerű matematikai művelet.

E matematikai művelet a következő:

Tegyük fel, hogy az 57/b és 58/b számú képeken ábrázolt ujjnyomat az én hüvelyk- és mutatóujjamnak nyomata. Erről a dactyloscopia azt állítja, hogy nincsen még egy olyan ember az egész világon, kinek ezzel az enyémmel teljesen egyenlő ujjnyomatai volnának. Tehát ez a 2 ujjnyomatom annyira egyéni sajátom, annyira kizárólagos ismertető jelem, hogy ha én valamit elkövetnék s ujjaim nyomát valamely tárgyon megtalálnák, az én bűnöm senki mást nem terhelhetne, mert nincsen olyan ember a földön, kinek a tárgyon hátrahagyott ujjnyomataimmal egyenlő nyomatai volnának.

Hogy ez a lehetőség dokumentálható legyen, ki kell számítani azt, hogy vajjon mi az eshetősége annak, hogy két ujjnyomat egyenlő legyen vagyis mi az eshetősége annak, hogy a föld összes emberei között csak egy olyan is található legyen, kinek jelzett ujjnyomatai ezekkel az enyémmel tökéletesen megegyezzenek.

Ennek az eshetőségnek a kiszámítására a következő számvetés vezet:

Ahhoz, hogy bármely tárgy a másikkal egyenlő legyen, szükséges, hogy azoknak minden része, tehát az egésztől végig a legapróbb atomig, egyenlő legyen. Ugyanez áll az ujjlenyomatokra. Hogy ez az egyik ujjlenyomat egyenlő legyen egy másikkal, szükséges, hogy annak minden egyes alkotó pontja rajta legyen a másikon is. Mint előbb említtem, összesen 9 fajta ujjnyomatot különböztetünk meg, tehát annak eshetősége vagyis annak valószínűsége, hogy egy másik ujjnyomat találkozzék, mely az én két ujjnyomatom közül az egyikkel, csupán nagyjából, a fajták szempontjából megegyezék = 1:9. Ámde a jelen esetben és a jelen példában is két ujjnyomat van, tehát kettőnek kell a párját keresni. A valószínűség, hogy ilyen kettő találkozzék, tehát csökken, még pedig $9 \times 9 = 81$ -re. A valószínűség így, hogy olyan embert találjunk a világon, kinek az én két ujjnyomatommal egyenlő fajta nyomata van 1 :81. Ez azt jelenti, hogy minden 81-ik ember lehet csak olyan, kinek két ujján az enyémmel egyenlő fajta bőrfelülete van.

A dactyloscopia azonban az összehasonlításnál, igen természetesen, nem elégedhet meg azzal, hogy a nyomatok egyenlőségét azok fajtái szempontjából vizsgálja, hanem a teljes bizonyosságra törekedvén, a nyomatok fajain belül azt is vizsgálat tárgyává teszi, hogy mennyi és milyen sajátosságok vagy jellegzetességek vannak a nyomatokon. Mert ahhoz, hogy két nyomat egyenlő legyen, mint említtem, nem elegendő, hogy a fajtájuk egyenlő, hanem kell, hogy az összes alkotó részek megegyezzenek. Ha példakép az enyémmek mondott nyomatokat megfigyeljük, azokon, miként azok meg is vannak jelölve, az egyikén 25, a másikon 22 olyan pontot találunk, hol a nyomatot képező bőrfodrok bizonyos sajátosságot mutatnak. Így az 58. számú képen 1., 2, 3., 4. számmal jelölt fodrok kettéválnak, az 5. és a 10. egy kis szigetnek a két végpontját jelöli stb. stb.

Folytatva tehát a valószínűség szerinti számítást, ahhoz hogy ezzel a 2 nyomattal teljesen megegyező másik 2 nyomatot találjunk, szükséges, hogy azok ne csak fajtájuk szerint egyezzenek meg, hanem megfelelően rajtuk legyenek ezen sajátosságok is, - természetesen mindegyik pontosan ugyanazon a helyen. Ennek lehetősége pedig számokban kifejezve = $81 \times 22^2 \times 25^2$. E sorozást elvégezve a valószínűségi mutató 1:24,502.500. A valószínűség tehát vagy jobban mondva a lehetetlenség, hogy létezzék a világon olyan ember, akinek ezen két nyomattal egyenlő két ujjnyomára van 1 :24 millióhoz.

Nem folytatom a számítást, pedig távol vagyok még a végétől, mert az előbb említett sajátosságok helyét és irányát is számba foglalván, felesleges módon igazán kimondhatatlan számokkal terhelném a figyelmet. Mégis egy dolgot szabad legyen jeleznem azt t. i. , hogy

már ezen 24 milliót kitevő valószínűségi szám is minden további számítás nélkül horrendus módon növekedik és két egyenlő nyomat létezésének lehetetlenségét még megkapóabban kifejezi, ha a két például felvett nyomatot nem a világ összes 1500.000.000. lakosaival hasonlítjuk össze, hanem elhagyva a kínaiakat, indusokat, Afrika és Amerika lakóit, mint akik között a büntetéseket semmi esetre sem kell keresnünk, mondjuk csupán Magyarország lakóiéval vetjük össze.

Az a lehetetlenség, melyet e számvetéssel e két nyomatról mint enyéimről bemutattam, a most tárgyalt esetre is vonatkozik, még pedig miután számításomhoz például ugyanezen nyomatokat vettem, ugyanezen számokkal is. A Dánosról származó üvegeken két izzadt vagy zsíros ujjtól származó olyan nyom van, mely Lakatos Balog János ujjnyomatával úgy fajta, mint jellegzetességei és ezek elhelyezéseire nézve teljesen megegyező. Ezt a kézben lévő ábrák, ha a megfelelő számjelszerű pontokat összehasonlítjuk, kétségtelenül igazolják.

Miután lehetetlenség, hogy nemcsak az állítólag 60.000 lelket kitevő cigányok között, de a világ összes lakói között Lakatos Balog Jánoson kívül olyan ember létezzék, kinek ujj nyomatai az üvegeken lévőekkel megegyeznek, — ez alapon, nem tévesztve szem elől állításom esetleges súlyos következményeit, — azon véleményemet terjesztem elő, hogy dánosi csárdában talált üvegeken lévő nyomok Lakatos Balog János I. rendű vádlott kezéről származnak.

Dr. Gábor Béla szakvéleménye alapján tehát kijelenthetjük, hogy:

1. a dánosi gyilkosság idején a királyi ügyészségeken már rendelkezésre állt az ujjlenyomatok gyanúsítottaktól történő levételéhez szükséges szaktudás,
2. a daktiloszkópiát nem a dánosi bűnügyben használták fel először bizonyítékként a bíróság előtt,
3. több ujjlenyomat is volt, de azok azonosításra alkalmatlanná váltak, valószínűleg a szállításkor,
4. az ominózus, azonosításra alkalmas ujjlenyomatok egy poháron voltak,
5. az ujjlenyomat nem volt véres, az a kéz természetes izzadsága, zsírossága miatt rögzült a poháron,
6. az ujjlenyomat Lakatos Balog János alias Sztojka Párnó jobb hüvelyk és mutatóujjáról származott.

A dánosi bűnügyben 1908. május 29. napján életfogytiglani szabadságvesztésre ítélt Lakatos Balog János azt is tagadta a perben, hogy a helyszínen járt volna. Elítélése után, de még a „felfolyamodása” miatti cúriai döntés előtt – miután rájött, hogy rossz védekezési taktikát választott – annyit beismert, hogy valóban járt a dánosi Szarvas csárdában.²⁴

A dr. Gábor Béla eredeti szakvéleményében hivatkozott csíkszeredai ítélet tehát bizonyíték arra, hogy az ujjlenyomatokat már a dánosi bűnügy tárgyalását megelőzően is felhasználták a magyar bíróság előtt. A szakvéleményben történt említés mellett ezt meggyőzően bizonyítja a Csendőrségi Lapok 1908. március 8. napján megjelent száma is.²⁵ „*A daktyloszkopia diadala*” címen számolt be a hírek között arról, hogy a csíkszeredai törvényszék esküdtbírósága csupán a rögzített ujjlenyomat és dr. Gábor Béla „*rendőrfogalmazó, a fővárosi államrendőrség nyilvántartási osztályának vezetője*” szakértői véleménye alapján ítélt el egy férfit, akinek

²⁴ Magyarország. 1908. június 30.

²⁵ Csendőrségi Lapok II. évfolyam 10. szám

ujjlenyomatát megtalálták egy papíron, amelybe a bűntény során eltűnt pénz volt azt megelőzően becsomagolva.

Ha Magyarországon nem is a dánosi bűnügyben használták fel először bizonyítékként a bírósági eljárásban a daktiloszkópia eredményeit, az biztos, hogy az új bizonyítási módszer akkora nyilvánosságot kapott, hogy a szakemberek mellett immár a laikusok is tisztában kezdtek lenni a módszer alapvető elveivel és jelentőségével. Maga dr. Gábor Béla továbbra is mindent megtett a daktiloszkópia népszerűsítéséért, alig ért véget az elsőfokú bírósági eljárás, a Magyarország című lap máris arról tudósított²⁶, hogy a „*dánosi cigányok elleni pörnek legfontosabb bizonyítékát, az ujjlenyomatokat most első ízben mutatja be az államrendőrség az Országos művészi és tudományos fényképkiallítás tudományos osztályában*”. A lap szerint a Múcsarnokban lévő kiállítást – melynek belépti díja 60 fillér volt – „*állandóan sokan látogatják.*”

---

²⁶ Magyarország 1908.vasárnap, május 31.